

GISTAV FLOBER (1821–1880) – francuski prozai-
sta i jedan od najeminentnijih predstavnika realizma,
čuvan po svom estetičkom perfekcionizmu i strogim
standardima stila, zbog čega je svako delo pisao
dugo i uz brižljivo istraživanje. Rođen je u Ruenu, u
buržoaskoj porodici, a pisanjem je počeo da se bavi
još u đaćkom dobu (*Memoare jednog ludaka* napisao
je sa samo 16 godina!). Kada mu je sa dvadeset dve
ustanovljeno da boluje od epilepsije, napustio je stu-
dije prava u Parizu i posvetio se pisanju. Njegovo naj-
poznatije delo svakako je roman *Gospođa Bovari*
(1857), zbog koga je Flober završio na sudu zbog
navodnog nemorala, ali je na kraju bio oslobođen op-
tužbe. Između ostalog, autor je romana *Sentimental-
no vaspitanje* (1869), *Salambo* (1862), *Iskušenje svetog
Antonija* (1849) i novele *Novembar* (1842). Njogo-
vo delo uticalo je na stvaralaštvo mnogih potonjih
književnih velikana, poput Kafke i Kucija. Nikada se
nije oženio niti imao dece, jer, kako je sam izjavio u
jednom ličnom pismu, nije želeo da ikoga osudi na
užas i sramotu postojanja. Umro je od moždanog
krvarenja u 58. godini.

b

GISTAV FLOBER
BUVAR I PEKIŠE

♦
KATALOG MIŠLJENJA U MODI

edicija
KIRKA

sa francuskog prevela
Dobriła Stošić

uredništvo, lektura, korektura
Anja Marković
Tijana Petković
Aleksandar Šurbatović

naslov originala
Gustave Flaubert
BOUVARD ET PÉCUCHET

I

Kako je vrućina dostizala trideset i tri stepena, Bulevar Burdon bio je potpuno pust.

Nešto niže, kanal Sen Marten, zatvoren dvema brana, pravolinijski je pružao traku svoje mastiljave vode. Nasred kanala bila je lađa puna drva, a na obali dva reda buradi.

S one strane kanala, između kuća razdvojenih gradilištima, jasna nebesna pučina ocrtavala se u plavetnoj boji, a bele fasade, krovovi od škrljaca i granitni kejovi bleštali su pod prelamanjem sunčevih zraka. Neka nejasna vreva dizala se u daljini u mlakom vazduhu, i sve je izgledalo kao umrtvljeno nedeljnim odmorom i setom letnjih dana.

Pojaviše se dva čoveka.

Jedan je dolazio iz pravca Bastije, drugi iz pravca Botaničke bašte. Veći, u platnenom odelu, hodao je sa zabačenim šeširo, raskopčana prsluka i s kravatom u ruci. Manji, čije se telo gubilo u mrkom redengotu, beše pognuo glavu pod kačketom šiljatog oboda.

Kada se obreše na sredini bulevara, u isti mah sedoš na istu klupu.

Da bi obrisali čela, skidoše svoje kape i spustiše ih pokraj sebe: onaj manji primeti, upisano u šeširu svog

suseda: Buvar; drugi pak lako pročita u kačketu čoveka u redengotu reč: Pekiše.

– Gle – reče – pala nam je na um ista misao da napišemo svoja imena u našim kapama.

– Eh, bože, naravno, mogao bi mi je ko uzeti u kancelariji!

– Kao i meni, ja sam činovnik.

Tada se odmeriše.

Ljubak Buvarov izgled namah očara Pekišea.

Njegove plavičaste oči, uvek poluzatvorene, smešile su se na njegovom rumenom licu. Pantalone na preklap, koje su se malo pri dnu širile nad cipelama od dabrovine, ocrtavale su mu trbuh i nabirale košulju u struku; a njegova plava kosa, koja se prirodno meko kovrdžala, davala mu je primesu nečeg detinjastog.

Krajičkom usana izvodio je neku vrstu neprekidnog zvižduka.

Ozbiljan Pekišev izgled ostavi utisak na Buvara.

Reklo bi se da nosi periku, tako su pramenovi koji su mu pokrivali uzdignuto teme bili ravni i crni. Izgledalo je da mu se celo lice slilo u profil zbog nosa koji se spuštao vrlo nisko. Noge, utegnute u pantalone od lake vunene tkanine, nisu bile u srazmeri sa dužinom gornjeg dela tela, a glas mu je bio snažan i dubok.

Ote mu se usklik:

– Kako bi sad bilo prijatno u polju!

Ali je predgrađe, po Buvarovom mišljenju, bilo nesnosno zbog galame po kafanicama. Pekiše je bio istog mišljenja. Prestonica je ipak počinjala da ga zamara; Buvara takođe.

I njihovi pogledi lutali su po gomili kamenja za zidanje, po groznoj vodi kojom je plovio naviljak slame, po dimnjaku neke fabrike koji se uzdizao na vidiku; isparavao je smrad kanalizacije. Okrenuše se na drugu stranu. Tada se pred njima ukazaše zidovi žitnog magacina.

Zacelo je (i Pekiše se tome čudio) na ulici još toplije nego kod kuće!

Buvar mu predloži da skine redengot. Njega se slaboticalo šta će o tome reći svet!

Odjednom neki pijanac pređe pločnik, krivudajući; i oni, povodom radnika, započeše razgovor o politici. Njihova su gledišta bila ista, mada je Buvar bio možda malo liberalniji.

Zveket gvoždarije zazveča po kaldrmi u vihoru prašine; to behu troja otvorenih najamnih kočija koja su odlazila ka Bersiju, vodeći u šetnju mladu s buketom, građane s belim kravatama, dame do pazuha utonule u svoje žipone, dve-tri devojčice, jednog gimnazijalca. Pogled na tu svadbu navede Buvara i Pekišea na razgovor o ženama, za koje rekoše da su lakomislene, svađalice, tvrdoglave. Uprkos tome, često su bolje od ljudi; a ponekad i gore. Ukratko, bolje je živeti bez njih; zato je Pekiše ostao neženja.

– A ja sam udovac – reče Buvar – i bez dece!

– To je možda sreća za vas? Ali usamljenost je, na kraju krajeva, tužna.

Zatim se, pokraj keja, pojavi jedna prostitutka s vojnikom. Bleda, crne kose i rovašena od boginja, ona se oslanjala o vojnikovu ruku, vukući papuče i njišući se u kukovima.

Kada se malo udalji, Buvar dozvoli sebi jedno prostačko zapažanje. Pekiše snažno pocrvene i da bi, bez sumnje, izbegao odgovor, pokaza mu pogledom jednog sveštenika koji je prilazio.

Sveštenik se polako spuštao niz aveniju mršavih brestova koji su ivičili pločnik, i Buvar, čim izgubi iz vida trorog i šešir, izjavi da mu je lakše jer se gnuša jezuita. Pekiše, ne praštajući im grehe, pokaza nešto malo poštovanja prema religiji.

Sumrak se, međutim, spuštao, i zavese preko puta su se podigle. Bilo je sve više prolaznika. Izbi sedam sati.

Njihove reči tekle su nepresušno, za anegdota su sledile primedbe, a za filozofskim opaskama lična zapažanja. Ocrniše inženjerski stalež, monopol duvana, trgovinu, pozorišta, našu mornaricu i ceo ljudski rod, kao ljudi koji su pretrpeli velika razočaranja. Svaki je, slušajući drugog, pronalazio po štošta svoje lično, što beše zaboravio. I mada odavno behu prešli doba naivnih uzbuđenja, osetiše jedno novo zadovoljstvo, neku vrstu razdragano sti, čar nežnosti u samom njenom začetku.

Dvadeset puta su ustajali, ponovo sedali, i šetali se bulevarom, od ulazne do izlazne brane, svaki put s namerom da odu, nemajući za to snage, zadržani kao nekom opčinjenošću.

Najzad su se opraštali, i ruke im behu združene, kad Buvar najednom reče:

– Zbilja, kad bismo zajedno večerali?

– Na to sam pomišljao! – odgovori Pekiše – ali se nisam usuđivao da vam predložim!

I pristade da ga on odvede u jednu malu gostionicu, prekoputa Gradske kuće, gde će im biti sasvim dobro.

Buvar poruči večeru.

Pekiše se bojao začina, jer bi mu od njih vatra obužela telo. To postade predmet jedne medicinske rasprave. Zatim, uznesošće preimućstva nauke; koliko bi stvari trebalo znati, koliko istraživanja... samo kad bi čovek imao vremena! Avaj, svakodnevni posao ga je gutao; i podigoše ruke od čuđenja, i zamalo se ne poljubiše preko stola otkrivši da su obojica prepisivači, Buvar u jednoj trgovačkoj kući, Pekiše u Ministarstvu mornarice; to mu nije smetalo da svake večeri posveti nekoliko trenutaka studijama. U delu gospodina Tjera podvukao je greške, a o nekom Dimušelu, profesoru, izrazi se s najvećim poštovanjem.

Buvar se isticao na drugi način. Njegov lanac za sat ispleten od kose, i način kojim je mutio sos, odavali su veterana punog iskustva, i jeo je, sa vrhom salvete zadenutim pod miškom, pričajući stvari koje su zasmekjavale Pekišea. To je bio neki naročiti smeh, jedan jedini vrlo nizak ton, uvek isti, koji se javljao u dugim razmacima. Buvarov smeh je bio pun, zvučan, otkrivao mu je zube, tresao mu ramena; i gosti su se zbog njega sa vrata okretali.

Po svršenoj večeri odoše u drugi lokal da popiju kafu. Posmatrajući gasne lampe, Pekiše je jadikovao nad preteranim luksuzom, zatim, prezrivim pokretom sklони novine. Buvar je bio blagonakloniji prema njima. Voleo je sve pisce uopšte, i u mladosti je imao naklonosti prema glumi.

Htede da pokaže veštine sa bilijarskim takom i dvema kuglama od slonovače, kao što je to radio Barberu, jedan njegov prijatelj. Kugle su stalno sletale na pod i, kotrljajući se preko poda između nogu gostiju, gubile su se daleko.

Kelner koji ih je svaki put četvoronoške tražio pod klupama, na kraju počeo da se buni. Pekiše se posvađa s njim; gazda se pojavi, a on i ne sasluša njegova izvinjenja, čak napravi zamerke u pogledu kafe.

Predloži zatim da mirno završe večer u njegovom stanu koji je bio odmah tu blizu, u ulici Sen Marten.

Tek što su ušli, a on navuče neku reku od cica i pokaže svoj stan.

Čamov pisaći sto, postavljen tačno na sredini, smetao je svojim uglovima; i svud unaokolo, po policama, na tri stolice, na staroj fotelji i po uglovima, ležalo je u neredu više knjiga *Enciklopedije Rore*, *Priručnik hipnotičara*, jedan Fenelon, druge neke knjižurine, i gomile hartije, dva kokosova oraha, razne medalje, jedna turska kapa i školjke koje je iz Havra doneo Dimušel. Sloj prašine davao je baršunast izgled zidovima, nekada obojenim žuto. Četka za cipele vukla se po krevetu, čiji su čaršavi visili. Na tavanici se videla velika crna mrlja od dima lampe.

Buvar, verovatno zbog mirisa, zatraži dozvolu da otvori prozor.

– Hartije će se razleteti! – uzviknu Pekiše, koji se još pritom bojavao promaje.

Dahtao je, međutim, u toj maloj sobi, koju je od jutra zagrevao crep od škriļjaca.

Buvar mu reče:

– Da sam na vašem mestu, ja bih skinuo flanel!

– Kako!

I Pekiše obori glavu plašeći se pomisli da može ostati bez svoje potkošulje.

– Ispratite me – nastavi Buvar – napolju će nas vazduh osvežiti.

Najzad Pekiše nanovo navuče čizme, mrmljajući:

– Vi ste me omađijali, časna reč!

I uprkos razdaljini, otprati ga do njegove kuće, na uglu Ulice Betin, prekoputa mosta Turnel.

Bugarova soba, lepo uglačana, sa zavesama od pargara i nameštajem od mahagonija, imala je i balkon s pogledom na reku. Dva glavna ukrasa bila su jedan pribor za liker na sredini komode, i, duž ogledala, dagerotipi koji su predstavljali prijatelje: jedna uljana slika nalazila se u alkovnu.

– Moj stric! – reče Bugar.

I sveća koju je držao osvetli jednog gospodina.

Riđi zalisci širili su njegovo lice iznad kojeg se nalazio čuperak, kovrdžav pri kraju. Njegova visoka kravata, sa trostrukim okovratnikom košulje, kadifenog prsluka i crnog odela stvarali su utisak kao da je bez vrata. Dijamanti su bili naslikani na čipkastom poprsju. Na jagodicama, oko očiju, bio je smežuran i smešio se nekako podrugljivo.

Pekiše se ne mogade uzdržati a da ne kaže:

– Pre bi se reklo da vam je otac!

– On mi je kum – odgovori Bugar nemarno, dodajući da se prema svojim krštenim imenima zove Fransoa Deni Bartolome. Pekišeova imena bila su Žist Romen Siril, i bili su istih godina: četrdeset i sedam. Ta im slučajnost pričinila zadovoljstvo, ali ih iznenadi, jer je svaki mislio da je onaj drugi stariji. Zatim su se divili providenju čije su kombinacije ponekad divne.

– Jer, najzad, da malopre nismo izašli da se prošetamo, mogli smo umreti a da se ne upoznamo!

Dadoše jedan drugom adrese svojih poslodavaca, i poželeše laku noć.

– Nemojte da svraćate kod dama! – viknu Buvar na stepenicama.

Pekiše siđe stepenicama ne odgovarajući na tu slobodniju šalu.

Sutradan, u dvorištu „GG. Braća Dekambo – alzaške tkanine, Ulica Otfej 92, jedan glas povika:

– Buvar! Gospodine Buvar!

Ovaj provuče glavu kroz prozorče i poznade Pekišea, koji izgovori glasno:

– Nisam bolestan! Skinuo sam je!

– Koga to?

– Nju! – reče Pekiše, pokazujući na grudi.

Svi razgovori tokom proteklog dana, pa toplota stana i naponi varenja, nisu mu dali da spava, tako da je, ne mogavši više da izdrži, odbacio flanelsku potkošulju. Ujutru se setio šta je uradio, srećom bez posledica, i došao je da o tome obavesti Buvara, koji time ogromno poraste u njegovim očima.

Bio je sin jednog malog trgovca i nije zapamtio majku koja je umrla vrlo mlada. U petnaestoj godini napustio je školu da bi ga dali kod jednog sudskog izvršitelja. Žandarmi upadoše kod njega, i gazda bi oteran na robiju; svirepa priča koja je još uvek u njemu izazivala stravu. Zatim je pokušao više zanimanja: apotekarski učenik, šef pisarnice, knjigovođa na jednom brodu na gornjem toku Sene. Najzad ga jedan šef odseka, kome se dopao njegov rukopis, uze kao ekspeditora; ali svest o nepotpunom obrazovanju, sa duhovnim potrebama koje je izazivala, razdraživala ga je, i živeo je potpuno usamljen, bez rođaka,

bez ljubavnice. Jedina mu je razonoda bila da nedeljom razgleda javne radove.

Buvara su njegove najstarije uspomene vraćale na obale Loire, u dvorište jednog majura. Čovek, koji mu beše stric, odveo ga je u Pariz da ga nauči trgovini. Na dan punoletstva isplatiše mu nekoliko hiljada franaka. On se tada oženi i otvori bombondžijsku radnju. Posle šest meseci, supruga mu iščeze i odnese novac. Prijatelji, dobra hrana, i naročito lenjost, brzo su dokončali njegovu propast. Ali se on tada doseti da iskoristi svoj lepi rukopis; i već je dvanaest godina na tom istom mestu, kod „GG. Braće Dekambo” – tkanine, ulica Otfej 92. Što se tiče njegovog strica, koji mu je jedanput kao uspomenu poslao onaj čuveni portret, Buvar nije znao čak ni gde živi, i ništa više nije ni očekivao od njega. Hiljadu pet stotina livara dohotka i njegova plata kao prepisivača omogućavali su mu da svake večeri odrema u kakvoj kafanici.

Tako je njihov susret dobio značaj jednog doživljaja. Odmah su se tajnim nitima vezali. Uostalom, kako objasniti naklonosti? Zašto izvesna osobenost, izvestan nedostatak, ravnodušan ili odvratn kod jednog, očarava kad se nađe kod drugog? Ono što se zove grom iz vedra neba, istinito je za sve strasti. Pre kraja nedelje govorili su *ti* jedan drugom.

Često su dolazili jedan po drugog u kancelariju. Čim bi se jedan pojavio, onaj drugi bi zatvorio svoj pult, i išli bi zajedno ulicama. Buvar je hodao dugim koracima, dok je Pekiše, udvostručavajući korake, sa redengotom koji ga je udarao po petama, izgledao kao da klizi na točkićima. Tako su se isto i njihovi razni ukusi slagali. Buvar je pušio lulu, voleo sir, redovno pio svoju šoljicu kafe. Pekiše je

šmrkao burmut, posle jela jeo samo pekmeze i umakao kocku šećera u kafu. Jedan je bio poverljiv, rasejan, široke ruke; drugi uzdržljiv, sanjar, štedljiv.

Da bi mu učinio neku prijatnost Buvar je hteo da upozna Pekišea sa Barberuom. Bio je to nekadašnji trgovački putnik, sada berzijanac, dobroćudan, patriota, prijatelj dama, i ljubitelj narodskog govora. Pekiše nada da je neprijatan i odvede Buvara kod Dimušela. Taj spisatelj (jer je objavio neku malu mnemotehniku) davao je časove književnosti u jednom zavodu za mlade devojke, imao pravoverna gledišta i ozbiljno držanje. Buvaru on bi dosadan.

Ni jedan ni drugi ne sakriše svoja mišljenja. Priznadoše opravdanost i jednog i drugog. Njihove se navike izmieniše i, napuštajući svoje građanske pansione, počеше da večeravaju zajedno svakog dana.

Davali su svoja mišljenja o pozorišnim komadima o kojima se govorilo, o vladi, skupoći namirnica, podvalama u trgovini. S vremena na vreme istorija Kraljičinog đerdana ili Fualdesov proces ponovo bi vaskrsavali u njihovim razgovorima; i onda su tražili uzroke Revoluciji,

Šetali su se kraj starinarskih radnji. Posetiše Konzervatorijum umetnosti i zanata, Sen Deni, Goblene, Invalide i sve javne zbirke.

Kad bi im tražili pasoše, pravili bi se da su ih izgubili, izdajući se za strance, za dva Engleza.

Po galerijama Muzeja, zapanjeni prodoše ispred četvoronožaca punjenih slamom, sa zadovoljstvom ispred leptira, ravnodušno ispred metala; fosili ih navedoše na sanjarenje, odeljenje školjki im bi dosadno. Razgledali su tople leje kroz staklo i uzdrhtali pri pomisli da sve to

lišće luči otrove. Kod kedra ih je najviše zadivilo to što je bio donet u jednom šeširu.

U Luvru su se trudili da se oduševе Rafaelom. U velikoj biblioteci želeli su da saznaju tačan broj knjiga.

Jedanput odoše na čas arapskog jezika u Kolež de Frans, i profesor se začudi kada vide dvojicu nepoznatih kako pokušavaju da hvataju beleške. Zahvaljujući Barberuu udoše iza kulisa jednog malog pozorišta. Dimušel im nabavi ulaznice za jednu sednicu Akademije. Obaveštavali su se o otkrićima, čitali prospekte i, zahvaljujući toj radoznalosti, razvi im se inteligencija. Na horizontu, koji je bivao sve dalji i dalji, svakog dana su primećivali stvari istovremeno zbunjujuće i divne.

Diveći se ponekom starom komadu nameštaja, žalili su što nisu živeli u doba kada se tim nameštajem služilo, mada ni najmanje nisu poznavali to doba. Prema izvesnim imenima zamišljali su neke zemlje lepšima ukoliko su o njima manje znali. Dela čiji bi im naslovi bili nerazumljivi izgledala su im kao da sadrže neku tajnu.

I imajući više ideja, osetiše više patnji. Kada bi na ulici sreli poštanska kola, osećali bi potrebu da krenu s njima. Na cvetnom keju uzdisali su za poljem.

Jedne nedelje krenuše još od ranog jutra, pa prošavši kroz Medon, Belvi, Siren, Otej, celog dana su lutali među vinogradima, brali bulke pokraj njiva, spavali na travi, pili mleko, jeli pod bagremima krčmica i vratili su se vrlo dockan, prašnjavi, umorni, očarani. Ponavljali su često te šetnje. Sutrašnjice su bile tako sumorne da ih se na kraju okaniše.

Jednoličnost kancelarije postajala im je mrska. Bez prestanka strugalo i glačalo, ista mastionica, ista pera i

isti drugovi. Smatrajući ih glupim, obraćali su im se sve manje i manje. To im donese zadirkivanja. Stizali su svakog dana docnije i dobiše opomene.

Nekada su bili skoro srećni; ali otkako su se međusobno više cenili, njihov posao ih je unižavao, i oni su pojačavali tu odvratnost jedan kod drugog, uzajamno se ushićavali, kvarili se. Pekiše prisvoji Bugarovu naglost, Bugar uze nešto od Pekišeove nabusitosti.

– Želeo bih da postanem komedijaš na trgovima! – govorio bi jedan od njih.

– Još bolje krpar! – uzvikivao bi drugi.

Kakav užasan položaj! I nikakvog mogućeg izlaza! Čak ni nade!

Jednog poslepodneva (beše to dvadesetog januara 1839.), Bugar u svojoj kancelariji dobi pismo koje je doneo pismonoša.

Ruke mu se podigoše, glava mu se malo-pomalo zabacivala, i on pade onesvešćen na pod.

Pisari priskočiše, odvezaše mu kravatu. Poslaše po lekara. On otvori oči; zatim, na pitanja koja su mu postavljali, progovori:

– Ah!... da... da... malo vazduha bi mi prijalo. Ne, ostavite me! Dopustite!

I uprkos svojoj debljini otrča u jednom dahu do Ministarstva mornarice, prelazeći rukom preko čela, pomišljajući da će poludeti, trudeći se da se stiša.

On zatraži Pekišea.

Pekiše se pojavi.

– Moj stric je umro! Ja sam naslednik!

– Nije moguće!

Bugar pokaza sledeće redove:

buvar i pekiše

*Kancelarija
beležnica Tardivela
Savinji an Seten, 14. januar 1839.*

Gospodine,

Molim vas da dođete u moju kancelariju, da biste se upoznali sa testamentom vašeg nezakonitog oca, g. Fransoa Deni Bartolome Buvara, bivšeg trgovca u gradu Nantu, koji je preminuo u ovoj opštini 10-og ovog meseca. Testament sadrži u vašu korist veoma značajnu odredbu.

Primite, gospodine, uverenje mog poštovanja.

Tardivel, beležnik

Pekiše morade da sedne na jedan kamen u dvorištu. Zatim vrati pismo izgovarajući polako:

– Samo... da to ne bude... neka šala!

– Ti misliš da je to šala! – prihvati Buvar prigušenim glasom, sličnim ropcu samrtnika.

Ali poštanski žig, naštampano ime kancelarije, potpis beležnika, sve je dokazivalo verodostojnost vesti; oni se pogledaše uzdrhtalih krajeva usana i sa suzama koje se kotrljaše iz njihovih ukočenih očiju.

Nedostajalo im je prostora. Odoše do Trijumfalne kapije, vratiše se obalom, prodoše Bogorodičinu crkvu. Buvar je bio veoma crven. Udari nekoliko puta Pekišea pesnicom u leđa, i pet minuta je potpuno bio van sebe.

Glupo su se smeškali i protiv volje. To je nasledstvo, sigurno, moralo iznositi...

– Ah, to bi bilo suviše lepo! Ne govorimo više o tome.

Izdavač: Blum izdavaštvo, Nova Varoš
Sedište redakcije: Trgovačka 14/26, Beograd
Mail: redakcija@blumizdavastvo.rs
Štampa: F.U.K., Beograd, 2020.
Tiraž: 500
ISBN: 978-86-6070-008-9

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
821.133.1-31
ФЛОБЕР, Гистав, 1821-1880
Bugar i Pekiše : katalog mišljenja u modi / Gistav Flober ; sa
francuskog prevela
Dobriła Stošić. - Beograd : Blum izdavaštvo, 2020 (Beograd : F.U.K.).
- 393 str. : 20cm.
- (Edicija Kirka)
Prevod dela: Bouvard et Pécuchet / Gustave Flaubert. - Tiraž 500.
ISBN 978-86-6070-008-9
COBISS.SR-ID 20145673